

Samen duaal leren versterken

Advies bij het actieplan voor Duaal Leren voor het secundair onderwijs in Vlaanderen

Vlaamse Onderwijsraad

Simon Bolivarlaan 17

BE-1000 Brussel

T +32 2 219 42 99

www.vlaamseonderwijsraad.be

info@vlor.be

Advies op vraag van Zuhail Demir, Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk op 3 september 2025

Uitgebracht door de Raad Secundair Onderwijs op 23 september 2025 met eenparigheid van stemmen

Vorbereiding: commissie Onderwijs-Arbeidsmarkt op 10 september 2025 onder voorzitterschap van Fons Leroy

Dossierbeheerder: Marie-Anne Michielsens

1 Situering

Op 3 september 2025 ontving de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) een adviesvraag over een nieuw actieplan Duaal Leren, dat op 18 juli door minister Demir meegedeeld werd aan de Vlaamse Regering.

Het actieplan heeft tot doel om duaal leren (verder) uit te bouwen als een krachtige leerweg binnen het secundair onderwijs. De acties zijn in de eerste plaats gericht op het gewoon secundair onderwijs, met een mogelijk effect op het buitengewoon secundair onderwijs.

De Vlor heeft sinds de conceptnota uit 2016 meerdere adviezen uitgebracht over duaal leren en blijft het thema op de voet volgen.¹

2 Algemene opmerkingen

De Vlaamse Onderwijsraad is en blijft voorstander van duaal leren als onderwijskwalificerende leerweg. In zijn advies [Grondige bijsturingen om van duaal leren een succes te maken](#) uit 2023 stelde de raad echter vast dat er ondanks verschillende succesverhalen nog verschillende bijsturingen nodig waren om van duaal leren een sterke en kwaliteitsvolle leerweg voor arbeidsrijpe jongeren te maken. Ook in de verschillende adviezen over programmatieaanvragen voor duaal leren werden telkens aanbevelingen gedaan. Intussen is er – behalve voor de Syntra – een vereenvoudiging van de regelgeving voor programmatie van duale structuuronderdelen.

Het is een goede zaak dat de minister via het actieplan verschillende drempels voor duaal leren wil wegwerken. De Vlor wil de vinger aan de pols blijven houden en vraagt om betrokken te blijven bij de verdere uitwerking van het actieplan.

In dit hoofdstuk geven we enkele algemene bedenkingen. In hoofdstuk 3 zoomen we specifieker in op verschillende clusters en acties uit het actieplan. Het extra beleidsinitiatief rond de groeifase/aanloophase bespreken we in hoofdstuk 4.

2.1 Architectuur van duaal leren

Duaal leren verbindt twee werelden met elkaar: onderwijs en werk. Het is een gedeelde bevoegdheid van de beleidsdomeinen Onderwijs en Werk. De betrokkenen op het veld – de scholen en de ondernemingen – werken vanuit verschillende kaders en regelgeving. Dat creëert drempels die door alle betrokkenen worden vastgesteld. De Vlaamse Onderwijsraad onderschrijft daarom het belang van actie 18.2.² Na bijna tien jaar duaal leren is het tijd om de rol- en taakverdeling van de verschillende partners te evalueren en opnieuw scherp te stellen. Het is belangrijk om met een helikopterblik en vanuit een gelijkwaardigheid van beide partners (onderwijs en werk) naar de huidige architectuur van duaal leren te kijken en te onderzoeken hoe die beter gestroomlijnd kan worden. Zo zijn verschillende verantwoordelijkheden naar de sectorale partnerschappen gedelegeerd, wat voor sectorspecifieke zaken logisch is. Maar voor overkoepelende,

¹ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Grondige bijsturingen om van duaal leren een succes te maken](#), 6 juli 2023. Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Groe- en kwalificatiekansen voor alle jongeren in het secundair onderwijs versterken](#), 16 mei 2024.

² Actie 18.2: We brengen de stakeholders van het ecosysteem duaal leren in kaart en herbevestigen en actualiseren ieders rol in het kader van duaal leren.

sectoroverstijgende materie is dat minder vanzelfsprekend. Vanuit de beste bedoelingen zijn een logge structuur en regels ontstaan die de duale leerling niet altijd ten goede komen en een flexibele aanpak op maat van de leerling in de weg staan. Het Vlaams Partnerschap Duaal Leren is door ervaring en professionaliteit de aangewezen partner om het gesprek daarover te voeren.

In de probleemstelling bij 2.6 in het actieplan wordt terecht opgemerkt dat het door de veelheid aan partners voor trajectbegeleiders en mentoren onduidelijk is welke partner waarvoor aangesproken kan worden. Sinds het programmadecreet van 30 juni 2023 hebben de Regionale Technologische Centra (RTC) de opdracht gekregen om duaal leren te faciliteren en hiervoor ook middelen gekregen.³ De rol en de meerwaarde van die extra partner is onduidelijk. De raad hoopt dat de geplande evaluatie in 2026 klaarheid zal brengen en vraagt om bij actie 15 na te gaan of de RTC verder een aparte rol moeten spelen bij de organisatie van duaal leren.⁴ De keuze van het woord 'herbevestigen' in actie 15 lijkt ons daarom niet correct. Wij vragen een onderzoek naar welke stakeholders welke rol spelen en of de dienstverlening (en dus rolverdeling) efficiënter en overzichtelijker kan.

2.2 Trajectbegeleiding cruciaal

We stellen helaas vast dat er geen actie voorzien wordt om de trajectbegeleiding te versterken. Een goede en intensieve begeleiding zorgt nochtans voor succesverhalen, wat op zijn beurt bijdraagt aan een positief imago.

In dat licht onderschrijft de raad actie 6 om de kwaliteit van de begeleiding op de werkvloer te versterken: die kwaliteit moet centraal staan. We pleiten bovendien voor meer uniformiteit over de sectoren heen.

3 Specifieke opmerkingen

3.1 Systeem/structuur onderwijs: duaal leren als leerweg

De raad merkt op dat de timing voor acties 1 en 3 niet optimaal is.⁵ Er zijn nog geen gegevens over de doorstroming naar het hoger onderwijs na de modernisering. Bovendien kan je de screening niet los zien van de update van de beroepskwalificaties, die nog bezig is. Stem actie 1 en 3 daarom goed op elkaar af en zie ze niet als aparte bewegingen.

De raad vindt het belangrijk dat structuuronderdelen zowel duaal als niet-duaal aangeboden kunnen blijven worden, zeker als er onvoldoende werkplekken zijn. Het is aan scholen om te kiezen wat ze aanbieden. Tegelijk moet er ruimte zijn voor flexibiliteit. Denk maar aan de covid-periode en de energiecrisis toen veel duale leerlingen niet naar hun werkplek konden. Zij moeten in zulke

³ Vlaamse Regering, 30 juni 2023. [Programmadecreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023](#), art. 27 en 28.

⁴ Actie 15: Een belangrijk aspect in het kader van de communicatiestrategie (zie actie 19) is het opnieuw duidelijk stellen van een heldere boodschap rond de doelgroep en finaliteit van duaal leren, maar eveneens herbevestigen welke stakeholder welke rol speelt, en welke concrete dienstverlening door welke stakeholder geboden wordt in het proces van de organisatie van een duale opleiding.

⁵ Actie 1: De opleidingen duaal leren worden meegenomen in de screening van het secundair onderwijs [...]. Actie 3: Er wordt samen met de sectoren nagegaan of bij de update van de beroepskwalificaties meer focus kan gelegd worden op bepaalde contexten, waardoor de mogelijkheden voor duaal leren vergemakkelijkt worden. [...]

situaties kunnen schakelen naar de niet-duale opleiding om te blijven leren. Bovendien betekent een scherpe profilering van duaal leren dat er een niet-duaal aanbod is.

De programmatie is een onderdeel van het systeem. Hoewel er al een sterke vereenvoudiging van de programmatieprocedures voor duale structuuronderdelen gebeurd is, vindt de raad dat het nog eenvoudiger kan. We pleiten ervoor om bij de programmatie geen verschil meer te maken tussen een duaal en een niet-duaal structuuronderdeel, zodat scholen veel flexibeler kunnen inspelen op de context waarin ze zich bevinden, zonder extra planlast te creëren in de programmatieprocedure. Duaal leren is een manier van leren. De inhoud van een duaal en niet-duaal structuuronderdeel van dezelfde richting is gelijk. Waarom een onderscheid maken?

3.2 Trajecten van leerlingen

Actie 5 is intussen al gerealiseerd.⁶ Hoewel het buitengewoon secundair onderwijs (buso) buiten de scope van het actieplan valt, vraagt de raad om voor die specifieke actie het buso niet te vergeten. De premie werkplekieren is ook van toepassing op verschillende duale richtingen in het buso. De integratiefase niet-duaal, georganiseerd als alternerende beroepsopleiding, is niet meegenomen. Dit zorgt voor een ongelijkheid bij de zoektocht naar kwalitatieve werkplekken. We roepen opnieuw op om een fundamentele denkoefening te maken over werkplekieren binnen het buso en de aansluiting tussen het buitengewoon onderwijs en de arbeidsmarkt.⁷

Daarnaast vraagt de raad om de premie werkplekieren uit te breiden tot het volledige duale traject van een leerling. Nu kunnen leerlingen de premie maar drie keer ontvangen, terwijl sommige duale trajecten meer dan drie jaar duren omdat leerlingen al in de tweede graad met duaal leren kunnen starten.

De raad wil hierbij nog meegeven dat er heel weinig aanbod duaal leren is in de 2de graad Maatschappij en welzijn.

3.3 Erkenningen en overeenkomsten

De raad beklemtoont dat flexibilisering niet mag leiden tot een verminderde kwaliteit van de begeleiding.

3.4 Afstemming vraag en aanbod

We verwijzen naar onze opmerkingen bij cluster 3.1. De raad vindt het belangrijk om een parallel aanbod van duale en niet-duale structuuronderdelen te blijven voorzien.

3.5 Partnerschappen/samenwerking

Verdere samenwerking tussen onderwijs en sectoren blijft belangrijk, zoals gesteld in actie 16. De raad vraagt om daarbij de pedagogische begeleidingsdiensten niet te vergeten. Ook zij spelen een belangrijke rol binnen duaal leren.

⁶ Actie 5: We verruimen het toepassingsgebied van de premie kwalificerende werkplekken voor ondernemingen en de leerlingenpremie alternerende opleiding zodat ook ondernemingen en leerlingen betrokken bij 7de jaren die duaal georganiseerd worden en leiden tot een beroepskwalificatie, binnen het toepassingsgebied van deze premies vallen.

⁷ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Grondige bijsturingen om van duaal leren een succes te maken](#). 6 juli 2023.

3.6 Imago

Er is al veel geld gevloeid naar communicatiecampagnes rond duaal leren. We vragen om de verschillende stakeholders te betrekken bij de uitwerking van nieuwe communicatie-acties, zodat de kans op succes optimaal wordt.

4 Aanloophase/Groeifase als alternatief traject

De Vlor waardeert dat er een extra beleidsinitiatief is dat inzoomt op de aanloophase en een mogelijke groeifase. We verwijzen daarvoor naar ons advies [Groe- en kwalificatiekansen voor alle jongeren in het secundair onderwijs versterken](#).⁸ Een veldverkenning kan nog nuttig zijn, maar mag niet vertragend werken. Er ligt al heel wat input om op voort te bouwen. Bij ons advies waren niet enkel de experts van onze verschillende geledingen betrokken, maar werd ook een focusgroep met verschillende coördinatoren dbso uit heel Vlaanderen georganiseerd, net als gesprekken met leerlingen, leraren en directies van verschillende centra voor leren en werken. De knelpunten die onderwijsinstellingen ervaren met deze doelgroep van leerlingen – leerlingen die niet klaar zijn om te leren en te participeren op een werkplek of op school – zijn dus al in kaart gebracht.

Bovendien zijn er ook al verschillende onderzoeken over de aanloophase geweest, waarin problemen en drempels duidelijk aangestipt worden.⁹ De Vlor vraagt met aandrang om geen kostbare tijd te verliezen door eerst (opnieuw) een veldverkenning te organiseren. Deze kwetsbare doelgroep heeft snel een oplossing nodig.

Volgende zaken zijn daarbij van belang:

- Voor wie is de groeifase bedoeld? *Definieer heel duidelijk de doelgroep*. Voor de Vlor gaat het om leerlingen die niet arbeidsrijp en niet arbeidsbereid zijn en vastlopen in het secundair onderwijs. Leerlingen die zich in een duaal traject, in de aanloophase of in een voltijds traject op school niet op hun plaats voelen.
- *Wat hebben deze leerlingen nodig om hun schoolloopbaan succesvol te volbrengen?*
- *Hoe gaan duaal leren, aanloophase en groeifase zich onderling tot elkaar verhouden?* Bekijk het niet los van elkaar.

Marleen Colpin
secretaris Raad Secundair Onderwijs

Saskia Lieveyns
voorzitter Raad Secundair Onderwijs

⁸ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Groe- en kwalificatiekansen voor alle jongeren in het secundair onderwijs versterken. Actieplan over duaal leren, de aanloophase en het groeitraject](#), 16 mei 2024.

⁹ Onderwijsinspectie (2023). [Verkenkend onderzoek naar de uitrol van de aanloophase binnen duaal leren](#). En Verhaest, D. en De Witte, K. [Voorbij de aanloophase van duaal leren](#), 26 juni 2025.

Bronnen

Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Grondige bijsturingen om van duaal leren een succes te maken. Advies op eigen initiatief over duaal leren als volwaardige leerweg](#), 6 juli 2023.

Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Groei- en kwalificatiekansen voor alle jongeren in het secundair onderwijs versterken. Actieplan over duaal leren, de aanloopfase en het groeitraject](#), 16 mei 2024.

Vlaamse Regering. 30 juni 2023. [Programmadecreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023](#).

Onderwijsinspectie (2023). [Verkenkend onderzoek naar de uitrol van de aanloopfase binnen duaal leren](#).

Verhaest, D. & De Witte, K. (26 juni 2025) [Voorbij de aanloopfase van duaal leren](#), Leuvense Economische Standpunten 2025/226

Eerdere adviezen Vlaamse Onderwijsraad

- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Advies over het voorontwerp van decreet duaal leren](#), 12 oktober 2017.
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Advies over de aanloopfase van het duaal leren](#), 19 april 2018.
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Advies programmaties duaal leren gewoon secundair onderwijs 2019-2020](#), 12 februari 2019.
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Drempels wegwerken in duaal leren. Toekomstperspectief voor huidige doelgroep leren en werken](#), 13 juni 2019.
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Laat leren en werken niet zomaar inkantelen in duaal leren](#), 10 oktober 2019.
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Bezorgdheden over de omzetting van leren en werken naar duaal leren en aanloopfase. Advies over de mededeling aan de Vlaamse Regering 'Van leren en werken naar duaal leren: een veilige haven voor elke leerling'](#), 21 januari 2021.
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Programmatie van duaal leren in het gewoon secundair onderwijs en programmatie in het deeltijds beroepssecundair onderwijs - schooljaar 2021-2022. Advies over de programmatieaanvragen voor duale opleidingen in het gewoon SO en voor opleidingen van het DBSO](#), 21 januari 2021.
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Aanpassing aanloopfase naar duaal leren: aanvullende voorstellen. Advies over het voorontwerp van decreet tot wijziging van de regelgeving over duaal leren, de aanloopfase en het stelsel van leren en werken](#), 27 januari 2022.
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Programmatie van duaal leren in het gewoon secundair onderwijs - schooljaar 2022-2023](#), 27 januari 2022
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Programmaties duaal leren gewoon secundair onderwijs - schooljaar 2023-2024](#), 16 februari 2023.
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Programmaties duaal leren gewoon secundair onderwijs - schooljaar 2024-2025](#), 8 februari 2024.

- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Programmaties duaal leren gewoon secundair onderwijs - schooljaar 2025-2026. Advies over programmaties duaal leren gewoon secundair onderwijs - schooljaar 2025-2026](#), 18 februari 2025.